

Tadeusz Pieronek

Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 12/3-4, 3-28

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. TADEUSZ PIERONEK

RADA KAPŁAŃSKA WYRAZEM SOBOROWEJ ODNOWY**PREZBITERIUM**

Treść: Wstęp. I. Prezbiterium pierwszych wieków chrześcijaństwa. II. Prezbiterium w pracach Soboru Watykańskiego II. III. Nauka Soboru Watykańskiego II o prezbiterium. IV. Rada Kapłańska: 1. Podstawy prawne. 2. Reprezentacja prezbiterium. 3. Stosunek do innych organów diecezjalnych. 4. Kompetencja. 5. Kandydacja. Zakończenie.

Wstęp

Sobór Watykański II nauczając o prezbiterium¹ i jego roli w Kościele, nie podaje jakiegś nowej nauki, wskrzesza jedynie pojęcia tkwiące głęboko w tradycji pierwszych wieków chrześcijaństwa, podejmując próbę dostosowania ich teologicznej treści do obecnych potrzeb Kościoła.

---

¹ Określenie *prezbiterium* jest terminem technicznym i nie dającym się przetłumaczyć na języki nowożytne bez niebezpieczeństwa zagubienia właściwego mu sensu. Przestrzega przed tym niebezpieczeństwem m. in. Mgr Philips, *L'Église et son mystère au IIe Concile du Vatican*, Paris 1966, t. I, s. 367. Oficjalne polskie wydanie dokumentów soborowych pt. *Sobór Watykański II Konstytucje dekrety deklaracje*. Tekst łacińsko-polski, Wyd. Pallottinum, Poznań 1968, tylko w jednym wypadku, w nawiasie pozostawiło ten termin w jego brzmieniu oryginalnym. W innych wypadkach tłumaczy go „kolegium kapłańskie” (s. 707), „ogół prezbiterów” (s. 773), zespół prezbiterów” (s. 773, 775), „grono kapłanów” (s. 199, 366, 381), „prezbiterzy” (s. 771), „kapłani” (s. 63, 201, 363), „kler” (s. 705). W drugim wydaniu byłoby rzeczą konieczną przywrócenie w każdym z tych miejsc terminu prezbiterium.

W intencjach Soboru nauka ta ma posłużyć między innymi jako doktrynalna podstawa nowych instytucji prawnych, których zadaniem będzie ściślejsza współpraca między biskupem a podległymi mu kapłanami. Współpracę tę ma ożywiać prawdziwie rodzinny duch jedności, pogłębiający świadomość wolności dzieci Bożych, zmierzających do urzeczywistnienia jednego, wspólnego, powierzonego im przez Boga posłannictwa².

I. Prezbiterium pierwszych wieków chrześcijaństwa

Prezbiterium, oznaczające grupę starszych ludu, czuwających nad powierzonymi im przez naród zadaniami, spotykamy już w tradycji egipskiej i ludów Małej Azji a także w Starym Testamencie³.

Nowy Testament w niektórych tekstach mówi o prezbiterium jako o instytucji starotestamentalnej, w innych nadaje temu pojęciu inną, już chrześcijańską treść.

Tak więc u św. Łukasza (22, 66) prezbiterium oznacza starszych ludu żydowskiego, skupiających się wokół arcykapłana podczas procesu Chrystusa, a w Dziejach Apostolskich (22, 5) tychże starszych wysyłających Szawła przeciwko gminie chrześcijańskiej w Damaszku.

Wydźwięk chrześcijański terminu prezbiterium spotykamy po raz pierwszy u św. Pawła w liście do Tymoteusza (14, 4): „Nie zaniedbuj w sobie łaski nadzwyczajnej, która została ci dana przez prorocstwo i włożenie rąk prezbiterium”. Dzisiejsza egzegeza biblijna nie potrafi określić z całą pewnością czy prezbiterium oznacza u św. Pawła samo kolegium kapłanów którzy wkładali ręce na Tymoteusza, czy też kolegium kapłanów wraz z Apostołem⁴.

Istnienie prezbiterium stwierdza też św. Klemens Rzymski ale jego pojęcie krystalizuje się w pełni dopiero w czasach poapostol-

---

² Por. G. Rossino, *Sono nati i consigli presbiterali*, *Perfice munus* 10 (1967) 530, 534—35; B. Peltier, *L'Evêque et son Presbyterium*, *Revue du Clergé Africain* 2 (1968) 143.

³ J. Colson, *Le presbyterium ou l'unité de la fonction sacerdotale*, *La vie spirituelle*, mai (1968), 544—545; E. Dąbrowski (opr.), *Pismo Święte Nowego Testamentu*, Wstęp, przekład z oryginału, komentarz, t. V: *Dzieje Apostolskie*, wyd. Pallottinum, Poznań 1961, s. 208.

⁴ Por. J. Lécuyer, *Le presbyterium*. W: *Unam Sanctam*, n. 68, *Les prêtres. Formation ministere et vie*, Paris 1968, s. 275—276.

skich, zwłaszcza zaś w listach św. Ignacego z Antiochii u którego termin ten pojawia się trzynastę razy w różnych kontekstach⁶.

Biskup, który według św. Ignacego zastępuje miejsce Boga, jest ściśle zjednoczony z prezbiterium i diakonami. Kolegium kapłańskie tworzące prezbiterium występuje zawsze z biskupem⁷, często także z diakonami, którzy jednak do prezbiterium nie są zaliczani i występują zawsze obok niego⁸. Prezbiterium nie jest czymś od biskupa niezależnym, wprost przeciwnie podlega mu⁹ i jest jakgdyby jego koniecznym uzupełnieniem, jest bowiem „zestrojone z biskupem jak struny z cytrą”¹⁰. Biskup jest „obrazem Ojca”¹¹, „zastępuje miejsce Boga”¹², prezbiterzy zaś są „senatem Bożym i radą apostołską”¹³ a z biskupem swym stanowią nierozdzielalną jedność, której najpełniejszym wyrazem jest sprawowanie eucharystii: „jest tylko jedno Ciało Pana Naszego Jezusa Chrystusa i tylko jeden kielich dla połączenia nas w Jego Krwi, jest tylko jeden ołtarz, jak tylko jeden biskup z prezbiterium i diakonami”¹⁴. Wszystko musi być dokonywane w jedności z biskupem, on bowiem skupia wokół siebie autentyczną wspólnotę chrześcijańską: „tam gdzie pojawia się biskup winna się znajdować wspólnota, podobnie jak tam gdzie jest Jezus Chrystus znajduje się Kościół katolicki”¹⁵, on rządzi tą wspólnotą, w związku z czym św. Ignacy zachęca „by niczego co dotyczy Kościoła nie czynić bez biskupa”¹⁶, zaś „ten kto

⁶ Ef. 2, 2; 4, 1; 20, 2; Magn. 2; 13, 1; Trall. 2, 2; 7, 2; 13, 2; Filad. 4; 5, 1; 7, 1; Smyrn. 8, 1; 12, 2.

⁷ Ef. 2, 2: SCh (= Sources Chrétiennes, t. 10: *Ignace D'Antioche. Polycarpe de Smyrne, Lettres*, Paris 1958), s. 70; Ef. 4, 1: SCh., s. 72; Ef. 20, 2: SCh., s. 90; Magn. 2: SCh., s. 96; Magn. 13, 1: SCh., s. 106; Trall. 2, 2: SCh., s. 112; Trall. 7, 2: SCh., s. 116; Trall. 13, 2: SCh., s. 122; Filad. 4: SCh., s. 142 i 144; Filad. 7, 1: SCh., s. 146; Smyrn. 8, 1: SCh., s. 162; Smyrn. 12, 2: SCh., s. 166.

⁸ Magn. 13: SCh., s. 106; Trall. 2, 2: SCh., s. 112; Trall. 7, 2: SCh., s. 116; Filad. 4: SCh., s. 142 i 144; Filad. 7, 1: SCh., s. 146; Smyrn. 8, 1: SCh., s. 162; Smyrn. 12, 2: SCh., s. 166.

⁹ Ef. 2, 2: SCh., s. 70; Ef. 20, 2: SCh., s. 90; Magn. 2: SCh., s. 96; Trall. 2, 2: SCh., s. 112; Trall. 13, 2: SCh., s. 122; Filad. 4: SCh., s. 142 i 144.

¹⁰ Ef. 4, 1: SCh., s. 72.

¹¹ Trall. 3, 1: SCh., s. 112.

¹² Magn. 6, 1: SCh., s. 98; Por. Rzym. 9, 1: SCh., s. 136.

¹³ Trall. 3, 1: SCh., s. 112; Por. Magn. 6, 1: SCh., s. 98.

¹⁴ Filad. 4: SCh., s. 142 i 144.

¹⁵ Smyrn. 9, 1: SCh., s. 162.

¹⁶ Smyrn. 8, 1: SCh., s. 162.

czyni coś bez wiedzy biskupa, służy diabłu”¹⁷ i „nie posiada czystego sumienia”¹⁸.

Prezbiterium tworzy wokół swego biskupa kolegium kapłańskie, którego zadaniem jest działalność pasterska w najszerszym tego słowa znaczeniu, obejmująca nie tylko wykonywanie poleceń biskupa w zakresie nauczania wiernych i w szafowaniu sakramentów, ale także wpływ na przygotowanie i podejmowanie przez niego decyzji w tym zakresie. Wskazuje na to użycie przez św. Ignacego greckiego określenia *synedrion* dla opisanie roli prezbiterium w stosunku do biskupa. Synedrion oznacza takie instytucje jak sanhedryn jerozolimski, areopag ateński, czy później senat konstantynopoliński. Użycie tego właśnie określenia pozwala wyciągnąć wniosek, że św. Ignacy Antiocheński pojmował rolę prezbiterium w początkach II w. podobnie jak rolę znanych mu instytucji sanhedrynu czy areopagu, a więc w sposób jak najbardziej czynny. Listy św. Ignacego nie mówią o tym w jaki sposób prezbiterium wykonywało swe zadania, niedwuznacznie jednak wskazuje, że polegały one na udzielaniu biskupowi skutecznej pomocy w szukaniu takich rozwiązań w pracy pasterskiej, które służyłyby dobru wspólnemu¹⁹.

Pojęcie kolegialności kapłańskiej zawarte u św. Ignacego w terminie prezbiterium da się stwierdzić także i w innych źródłach wczesnego chrześcijaństwa, chociaż nie zawsze z taką samą jasnością. Spotykamy się z nim u św. Polikarpa ze Smyrny, u św. Justyna, Klemensa Aleksandryjskiego, Tertuliana, Hipolita Rzymskiego, Orygenesza, Cypriana, pap. Korneliusza, św. Hieronima i innych. Terminologia tych Ojców nie jest jednak jednolita, stąd też prezbiterium nie zawsze oznacza u nich kolegium kapłańskie skupione wokół biskupa, ale ma czasem znaczenie szersze, obejmujące cały prezbiterat jako taki²⁰.

Kolegiany charakter wspólnoty kapłańskiej zjednoczonej z bis-

¹⁷ Smyrn. 9, 1: SCH., s. 162.

¹⁸ Trall. 7, 2: SCH., s. 116.

¹⁹ M. Midali, *Costituzione gerarchica della Chiesa ed in modo particolare dell'episcopato*. W: La Costituzione dommatica sulla Chiesa, Collana Magistero Conciliare, n. 1, ed. 4 Elle Di Ci, Torino 1967, s. 729—730; J. Lécuyer, dz. cyt., s. 278—279.

²⁰ Por. T. G. Barberena, *Collégialité sur le plan diocésain: le collège presbyteral en Occident*, Concilium, n. 8 (1965) 25—26; G. D'Ercole, *Les Collèges presbytéraux à l'époque des origines chrétiennes*, Concilium, n. 17 (1966) 29—33; Bp W. Wójcik, *Udział kapłanów w zarządzie Kościołem*, Ateneum Kapłańskie, n. 4 (1966) 210—212; J. Lécuyer, dz. cyt., s. 279—281.

kupem pełniącym w niej rolę nadrzędną, uwidaczniał się w szczególnie sposób w życiu liturgicznym Kościoła pierwszych wieków, a mianowicie w ceremonii udzielania święceń kapłańskich i we mszy św. koncelebrowanej.

Jest rzeczą znamienne, że *Tradycja Apostolska* św. Hipolita z początków III w., odzwierciedlająca zwyczaje liturgii wieku II-go mówi, że przy konsekracji biskupa przez którą wchodził on do kolegium biskupiego, prezbiterzy nie brali udziału, wkładali natomiast ręce podczas święceń prezbiterów „ze względu na wspólnego ducha i podobieństwo misji”. Czynili to razem z biskupem jako otaczające go kolegium, nie zaś pojedynczo, gdyż bez biskupa nie było w ich mocy przekazywać innym „ducha łaski i rady i prezbiteratu”. Wzorem ich postępowania był Mojżesz, który z nakazu Boga wybrał siedemdziesięciu roztropnych mężów „z których pomocą łatwo rządził niezliczonym mnóstwem ludzi”²¹. Dobór zatem nowych prezbiterów przez biskupa i włączanie ich do prezbiterium miało ułatwić rządzenie, czyli posługę pasterską wobec wiernych.

W koncelebrze wszyscy prezbiterzy obecni przy ołtarzu dokonywali konsekracji wraz z biskupem i pod jego przewodnictwem. Początkowo była to jak się wydaje jedyna forma sprawowania eucharystii. Dopiero prześladowania chrześcijan zmusiły biskupów do zezwolenia prezbiterom na odprawianie mszy św. pojedynczo, w asyście diakona, by łatwiej było ukryć się przed władzami²². Później zwłaszcza po edykcie mediolańskim, rozproszenie się kapłanów po ośrodkach wiejskich sprawiło, że koncelebra, będąca tak wymownym i nie tylko zewnętrznym wyrazem kolegialności prezbiterium, stopniowo zaczęła zanikać²³. W tym też czasie pojawia się nowa forma zaznaczania jedności prezbiterium z biskupem, a więc także i kolegialności, mianowicie praktyka przesyłania tzw. *fermentum*. Sam Rzym był pod tym względem świadkiem najwymowniejszego przykładu, tam bo-

---

²¹ Dekret *Presbyterorum ordinis*, n. 7; J. Colson, dz. cyt., s. 553—554. Nie brak teologów, którzy twierdzą, że nakładanie rąk przez prezbiterów w czasie święceń to nie tylko ceremonia, ale sakramentalne udzielanie prezbiteratu wraz z biskupem: por. R. Masi, *Per una teologia del presbiterato*, w: Euntas Docete, n. 20 (1987), s. 108, oraz P. Tihon, *De la concelebration eucharistique*, Nouvelle Revue Theologique n. 96 (1964) 598.

²² G. D'Ercole, dz. cyt., s. 32—33.

²³ T. G. Barberena, dz. cyt., s. 26—27; Bp W. Wójcik, dz. cyt., s. 212—213.

wiem kapłani zajęci pracą duszpasterską w różnych powierzonych im ośrodkach otrzymywali z rąk papieża cząstkę konsekrowanego chleba (tzw. fermentum), by ją dołączyć do eucharystii sprawowanej przez siebie we wspólnocie lokalnej, dla podkreślenia jedności ze swoim biskupem. Przesyłanie fermentum miało miejsce w IV wieku, głównie w Rzymie za pap. Innocentego I i utrzymało się aż do wieku IX ²⁴.

Już jednak od IV wieku rola prezbiterium znacznie się zmniejsza i to z wielu przyczyn.

Wpływ prawa rzymskiego na kształtowanie się hierarchii kościelnej, ustalający się coraz bardziej monarchizm, wzrost władzy biskupiej i jej administracyjna koncepcja, później zaś tendencje teologii scholastycznej ograniczającej kapłaństwo do sprawowania eucharystii, wszystko to sprzyjało pewnemu indywidualizmowi wśród kapłanów i zacierало w Kościele ideę kapłańskiej kolegialności, tak pulsującą życiem w pierwszych wiekach chrześcijaństwa.

Wprawdzie przejawy kolegialności w innych nieco formach dają się zauważyć na przestrzeni całej historii Kościoła aż do czasów najnowszych (wystarczy wspomnieć dla przykładu rolę jaką odegrały Synody diecezjalne i Kapituły katedralne), ale nie były one już nigdy tak silne jak w prezbiterium, zwłaszcza znanym nam z listów św. Ignacego z Antiochii ²⁵.

II. Prezbiterium w pracach Soboru Watykańskiego II

Wnikliwa analiza problemu kolegialności biskupów dokonana przez Sobór Watykański II wydaje się być jednym z czynników który skłonił Sobór do podania nauki o prezbiterium i do prób oparcia o tę naukę konkretnych instytucji prawnych o charakterze kolegialnym i to na szczeblu diecezjalnym. Niewątpliwie także i współczesny rozwój społeczeństw, zwłaszcza zaś szerokie uzna-

---

²⁴ J. Pascher, *L'Evêque et son Presbyterium*, Concilium n. 2 (1965) 29—31; T. G. Barberena, dz. cyt., s. 28; M. Midali, dz. cyt., s. 731; Bp W. Wójcik, dz. cyt., s. 212; R. Masi, dz. cyt., s. 121—122.

²⁵ J. Giblet, *I presbiteri collaboratori dell'ordine episcopale*. W: La Chiesa del Vaticano II. Studi e commenti intorno alla Costituzione dogmatica „Lumen Gentium”, Opera collettiva diretta da G. Baraúna, ed. Vallecchi, Firenze 1965, s. 888; T. G. Barberena, dz. cyt., s. 28—29; Bp W. Wójcik, dz. cyt., s. 214—216; Bp A. Wronka, *Zadania biskupów w diecezji*, Ateneum kapłańskie 3—4 (1968) 218.

nie wartości zasad demokratycznych, miało wpływ na nowe odczytanie i dostosowanie do naszych czasów bogatej tradycji pierwszych wieków chrześcijaństwa.

Myśl o prezbiterium pojawia się na Soborze Watykańskim II dość późno. Nie znajdujemy jej wprost w propozycjach zgłoszonych Stolicy Apostolskiej przed rozpoczęciem Soboru, można ją jednak dostrzec w życzeniu, by Sobór rozpatrzył sprawę kolegialnych rządów diecezją²⁶, względnie w żądaniu, by duchowni, zwłaszcza proboszczowie, wybierani przez ogół kapłanów diecezjalnych w tajnym głosowaniu, uczestniczyli w radzie biskupiej na wzór Kapituły katedralnej lub Synodu diecezjalnego²⁷.

W pierwszych schematach soborowych propozycji tych nie uwzględniono. Ale już w Relacji do schematu *De sacerdotibus* napotykaemy na pierwszy ślad prezbiterium. Czytamy w niej, że „wydaje się rzeczą pożyteczną ustalić coś w zakresie opartej na zaufaniu współpracy kapłana z biskupem, jak też w zakresie udziału kapłana w trosce i duszpasterstwie biskupa”²⁸.

Podczas dyskusji soborowej nad schematem o kapłanach, na 101 kongregacji generalnej V. Garaygordóbil, prałat udzielny Los Rios z Ekwadoru, pierwszy zaproponował „utworzenie jakiegoś ciała konsultatywnego, złożonego z kapłanów rzeczywiście reprezentujących wszystkich duchownych” w diecezji²⁹.

Myśl została podjęta przez Sobór i znalazła teologiczne oparcie w nauce o prezbiterium, wypracowanej przy redagowaniu konstytucji dogmatycznej *Lumen gentium*. Arcybiskup Franciszek Marty w Relacji do schematu *De ministerio et vita presbyterorum* wskazuje na tę naukę jako na wystarczające uzasadnienie konieczności współpracy kapłańskiej w diecezji³⁰, sam zaś sche-

---

²⁶ *Acta et documenta Concilio Oecumenico Vaticano II apparando*, Typis Polyglottis Vaticanis 1960, Appendix, vol. II, pars I, s. 505, prop. 11.

²⁷ *Ibid.*, s. 506, prop. 13.

²⁸ *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema propositionum De sacerdotibus*, Typis Polyglottis Vaticanis 1964, s. 21.

²⁹ *Il Concilio Vaticano II*, vol. IV, Terzo periodo, 1964—1965. Ed. G. Caprile, *La Civiltà Cattolica*, s. 204. Propozycja ta została, jak się wydaje, zasugerowana postępowaniem biskupa Vancouver w Kanadzie, który duchownym swojej diecezji polecił najpierw wybrać konsultorów diecezjalnych, potem zaś, by zadośćuczynić przepisom Kodeksu Prawa Kanonicznego, zamianował ich na to stanowisko (Por. *Ibidem*, s. 204, w przypisie).

³⁰ *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Relatio super schema Decreti De ministerio et vita presbyterorum* (Sump-

mat wprowadza na wyraźną prośbę wielu ojców soborowych, obszerny rozdział poświęcony prezbiterium³¹ i podkreśla, że chodzi w tym wypadku o strukturę opartą na tradycji kościelnej³². Rozdział ten, po przejściu szeregu zmian i poprawek³³, znalazł się ostatecznie w tekście dekretu soborowego *De presbyterorum ministerio et vita*³⁴.

Oprócz tego zasadniczego tekstu, inne wzmianki o prezbiterium znajdujemy w pięciu dokumentach soborowych, a mianowicie: w konstytucji *O liturgii św.*³⁵ i *O Kościele*³⁶, oraz w dekretach: *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele*³⁷, *O działalności misyjnej Kościoła*³⁸ i *O posłudze i życiu kapłanów*³⁹.

III. Nauka Soboru Watykańskiego II o prezbiterium

Kościół jest wspólnotą zbawienia, stąd też i jego działalność prowadząca wiernych do zbawienia, musi mieć charakter zbiorowy, musi być dziełem dobrze zorganizowanej jedności. Taką zatem zorganizowaną jedność powołał do pracy w Kościele sam Chrystus ustanawiając sakrament kapłaństwa.

Wszyscy uczestniczący w kapłaństwie Chrystusowym i jego misji biskupi z papieżem włącznie, oraz wszyscy prezbiterzy, sta-

---

tus Relationis generalis et Relationum de singulis numeris), Typis Polyglottis Vaticanis 1965, s. 5—6; *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De ministerio et vita presbyterorum*, Textus emendatus et Relationes, Typis Polyglottis Vaticanis 1964, s. 3.

³¹ *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De ministerio et vita presbyterorum*, Textus emendatus et Relationes, Typis Polyglottis Vaticanis 1964, s. 12—14 i s. 36, De numero 7.

³² *Ibidem*, s. 36: „iuxta Ecclesiae traditionem”; nadto s. 32—33, noty nr 11, 12, 14—22.

³³ *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De ministerio et vita presbyterorum*, Textus recognitus et Relationes, Typis Polyglottis Vaticanis 1965, s. 21, nn 6—7; s. 54, n. 6—7; *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De presbyterorum ministerio et vita*, Textus recognitus et Modi, Typis Polyglottis Vaticanis 1965, s. 31, n. 7 z notami na s. 38—39; s. 53 nn. ad n. 7—8.

³⁴ Dekret *Presbyterorum Ordinis*, n. 7.

³⁵ Konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, n. 41.

³⁶ Konstytucja *Lumen gentium*, n. 28 i 29.

³⁷ Dekret *Christus Dominus*, n. 11, 15, 28.

³⁸ Dekret *Ad gentes*, n. 19 i 20.

³⁹ Dekret *Presbyterorum ordinis*, n. 8.

nowią jedną, wielką hierarchiczną wspólnotę, której celem jest praca dla dobra Kościoła powszechnego.

Tę właśnie wspólnotę ma na myśli konstytucja dogmatyczna *O Kościele* kiedy mówi: „z kolegium biskupim związani są ściśle (łac. *coaptantur*) z tytułu kapłaństwa i świętego posługiwania wszyscy kapłani, zarówno diecezjalni jak i zakonni i stosownie do swego powołania i otrzymanej łaski służą dobru całego Kościoła”⁴⁰.

Według dekretu *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele* „wszyscy kapłani, zarówno diecezjalni jak i zakonni, uczestniczą wraz z biskupem w jednym kapłaństwie Chrystusa i pełnią je, dlatego stanowią grono skrzętnych współpracowników biskupiego stanu. W działalności jednak duszpasterskiej zasadniczą rolę odgrywają kapłani diecezjalni, gdyż przez inkardynację lub przydzielenie do danego Kościoła poświęcili się całkowicie na jego usługi dla pieczy nad jedną częstką trzody Pańskiej, dlatego też tworzą jedno prezbiterium i jedną rodzinę, której ojcem jest biskup”⁴¹.

Należący do prezbiterium kapłani „uwidaczniają Kościół powszechny na swoim terenie”, „czynią obecnym w pewnym sensie samego biskupa”⁴², który w Kościele lokalnym jest „widzialnym źródłem i fundamentem jedności”⁴³.

Prezbiterium jest zatem wspólnotą szczególnego rodzaju, wspólnotą której zasadniczym zwornikiem jest biskup, dzięki któremu każdy Kościół lokalny włącza się w jedność Kościoła powszechnego⁴⁴.

Prezbiterium nie tworzy na terenie diecezji wspólnoty w sensie kolegium biskupiego będącego *iure divino* podmiotem władzy kolegialnej w Kościele⁴⁵. O kolegialnej naturze prezbiterium,

⁴⁰ Konstytucja *Lumen gentium*, n. 28.

⁴¹ Dekret *Christus Dominus*, n. 28.

⁴² Konstytucja *Lumen gentium*, n. 28.

⁴³ *Ibidem*, n. 23.

⁴⁴ Por. B. Peltier, dz. cyt., s. 144; L. M. Carli, *Ufficio pastorale dei vescovi e Chiese orientali cattoliche*. Genesi storico-dottrinale. Testo latino e traduzione italiana. Esposizione e commento Motu Proprio „*Ecclesiae sanctae*”, ed. Elle Di Ci, Torino 1967, s. 57—58, 249; E. Florkowski, *Wprowadzenie do Konstytucji dogmatycznej o Kościele*. W: *Sobór Watykański II. Konstytucje dekrety deklaracje*, Tekst łacińsko-polski, Wyd. Pallottinum, Poznań 1968, s. 138.

⁴⁵ Na prośbę jednego z Ojców Soboru, aby do słów „...unum Presbyterium efformant” dodać „ad modum corporis seu collegii”. Komisja soborowa odpowiedziała: „Non videtur acceptandus modus, ne innua-

czy też o tzw. kolegialności na szczeblu diecezjalnym, w zestawieniu z kolegialnością biskupów, możnaby więc mówić tylko w sensie analogicznym⁴⁶. Dla uniknięcia niejasności lepiej posługiwać się w tym wypadku po prostu określeniem wspólnota lub innym pokrewnym⁴⁷.

Źródło wspólnoty prezbiterium wydaje się być podwójne: z jednej bowiem strony tworzący je duchowni uczestniczą w tym samym kapłaństwie i pełnią to samo kapłańskie posłannictwo, dlatego też „związani są z sobą najściślejzym braterstwem sakramentalnym”⁴⁸, a z drugiej strony „w diecezji której służbie są oddani pod zwierzchnictwem własnego biskupa, tworzą jedno prezbiterium”⁴⁹.

Pierwszym źródłem wspólnoty prezbiterów jest zatem prawo Boże zawarte w ustanowieniu jednego sakramentu kapłaństwa, drugim zaś prawo kościelne łączące prezbitera z Kościołem lokalnym przez inkardynację⁵⁰, przydzielenie (*addictio*)⁵¹, lub misję kanoniczną⁵².

---

tur aliqua aequiparatio inter Collegium Episcoporum, quod est iuris divini, et Presbyterium dioecesanum” (*Sacro-sanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De presbyterorum ministerio et vita*, Textus recognitus et Modi, Typis Polyglottis Vaticani 1965, s. 62, n. 101.

⁴⁶ T. G. Barberena, dz. cyt., s. 32; R. Masi, dz. cyt., s. 123; L. M. Carli, dz. cyt., s. 345—346; F. Marty — E. Mazerat, *Il ministero e la vita sacerdotale*. W: I sacerdoti nel pensiero del Vaticano II (Commissione Episcopale Francese del Clero e dei Seminari), Roma 1966, s. 49; G. Concetti, *La parrocchia del Vaticano II*, Milano 1967, s. 79; *La Documentation Catholique*, 1472, LXIII (1966), c. 1055*; B. Przybylski, *Wprowadzenie do Dekretu O posłudze i życiu kapłanów*. W: *Sobór Watykański II, Konstytucje dekrety deklaracje*, Tekst łacińsko-polski, Wyd. Pallottinum, Poznań 1968, s. 752.

⁴⁷ Wielu Autorów, m. i. cytowani już M. Midali, G. T. Barberena, J. Colson i inni używa określenia „kolegium”. Ponieważ termin ten mógłby być przyczyną niejasności, już sam Urząd Prasowy Soboru Wat. II wyraźnie przestrzegł, że kolegium prezbiterów nie ma nic wspólnego z kolegium biskupim (Por. Bp W. Wójcik, dz. cyt., s. 219—220). Są jednak i tacy, którzy w określeniu „kolegium” widzą lepsze z punktu widzenia prawa ujęcie „wspólnoty”. Ten ostatni termin jest bowiem raczej terminem teologicznym (Por. T. Jménez-Urresti, *Ontologie de la communion et structures collégiales dans l'Église*, Concilium n. 8 (1965) 20).

⁴⁸ Dekret *Presbyterorum ordinis*, n. 8.

⁴⁹ Idem. Obydwa cytaty tworzą jedno zdanie. Oddzielenie ich wskazuje jednak lepiej na dwie wspólnoty o których mowa w tekście.

⁵⁰ Kan. 111—117.

⁵¹ Dekret *Christus Dominus*, n. 28.

⁵² J. Lécuyer, dz. cyt., s. 284; L. M. Carli, dz. cyt., s. 372. Za

Na czele tak pojętego prezbiterium stoi biskup, stanowiący część integralną wspólnoty, osobę bez której nie może ona istnieć⁵³ i której podlega.

Zależność prezbiterium od biskupa jest logicznym następstwem nauki Kościoła o kapłaństwie. Chrystus bowiem nie ustanowił najpierw prezbiterów by następnie niektórym z nich udzielić pełni kapłaństwa w biskupstwie, ale ustanowił najpierw i przede wszystkim pełnię kapłaństwa w biskupstwie, a prezbiterów powołał do uczestnictwa w tej pełni, uczestnictwa rzeczywistego, ale „w stopniu podporządkowanym” stanowi biskupiemu⁵⁴.

Biskup skupia wokół siebie wszystkich kapłanów diecezjalnych, to znaczy zarówno kapłanów do jego diecezji inkardynowanych, jak i tych którzy będąc inkardynowani do innej diecezji lub pralatury, są przydzieleni (*addicti*) do pracy w jego diecezji na pewien okres czasu⁵⁵.

Odpowiedź na pytanie czy i w jakim sensie należą do prezbiterium diecezjalnego kapłani zakonni następuje pewne trudności, zarówno ze względu na niezupełną jasność tekstów soborowych w tej sprawie, jak zwłaszcza ze względu na szereg odpowiedzi

tym ostatnim kryterium przynależności do prezbiterium zdaje się również przemawiać następujący tekst: „Unio Presbyterorum et inter se in ambitu ecclesiali, utpote quae in sacramento Ordinis fundetur est iuris divini, sed addictio alicui dioecesi particulari et proinde Presbyterio dioecetano est iuris ecclesiastici” (*Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De presbyterorum ministerio et vita, Textus recognitus et Modi, Typis Polyglottis Vaticanis 1965, s. 62, n. 98*).

⁵³ „Unum presbyterium cum suo Episcopo constituunt” (Konstytucja *Lumen gentium*, n. 28); Por. J. Giblett, dz. cyt., s. 889; R. Masi, dz. cyt., s. 128; B. Peltier, dz. cyt., s. 148.

⁵⁴ Dekret *Presbyterorum ordinis*, n. 2; Por. J. Galot, *Le sacerdoce dans la doctrine du Concile*, Nouvelle Revue Theologique n. 10 (1966) 1050.

⁵⁵ Termin „kapłani diecezjalni” rozumiem jako przeciwstawienie określeniu „kapłani zakonni”. Kapłanów zakonnych z kolei, o ile pracują w duszpasterstwie lub prowadzą dzieła apostołatu, można nazwać, za dekretem *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele* (n. 34), „kapłanami diecezji” („sacerdotes dioecesis”). Zmiany określenia „kapłani świeccy”, na „kapłani diecezjalni” dokonał, za wzorem zresztą niektórych wcześniejszych dokumentów Stolicy Apostolskiej Sobór Watykański II, który jednak nie jest w nowej, wprowadzonej przez siebie terminologii zupełnie konsekwentny (Por. L. M. Carli, dz. cyt., s. 339, 372—373; Kl. Mörnsdorf, *Decretum de pastoralis Episcoporum munere in Ecclesia*. W: *Lexicon für Theologie und Kirche, Das Zweite Vatikanische Konzil II*, s. 205—207).

udzielonych przez Komisje soborowe zajmujące się zagadnieniem, na liczne *modi* zgłoszone przez ojców soborowych do tekstu konstytucyjnej *O Kościele* i do tekstu dekretu *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele* ⁵⁶.

Rozwiązanie tych trudności widzą niektórzy w przyjęciu dwóch znaczeń terminu prezbiterium: znaczenia szerszego i ściślejszego. W znaczeniu szerszym prezbiterium obejmowałoby wszystkich bez wyjątku kapłanów, diecezjalnych i zakonnych na zasadzie uczestnictwa w tym samym kapłaństwie Chrystusa i jego misji, byłoby więc oparte tylko o element prawa Bożego, zaś w znaczeniu ściślejszym, czy może raczej specjalnym (posługując się sposobem mówienia zastosowanym w numerze 8 dekretu *Presbyterorum ordinis*), skupiałoby prezbiterium tych tylko kapłanów diecezjalnych, którzy mocą prawa kościelnego przez inkardynację lub przydzielenie są złączeni z Kościołem lokalnym i których z racji kapłaństwa łączy także ze sobą prawo Boże. Kapłani diecezjalni według tej opinii wchodziłoby zatem tak do prezbiterium w znaczeniu szerszym, jak i do prezbiterium w znaczeniu specjalnym, kapłani zakonnicy natomiast należeliby jedynie do prezbiterium w znaczeniu szerszym. Zdaniem Autora tej opinii, O. J. Rambaldi, pozwala ona na lepsze zrozumienie przepisu zawartego w Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, mówiącego o możliwości wezwania kapłanów zakonnych do Rady Kapłańskiej, mającej reprezentować prezbiterium, lepiej też opinia ta ma tłumaczyć egzempcję zakonów ⁵⁷.

Rozwiązanie to nie jest jednak wolne od trudności. Najpierw sam Sobór wprost nigdzie nie rozróżnia prezbiterium w znaczeniu szerszym i specjalnym. Pojęcie to łączy bardzo ściśle, zgodnie zresztą ze źródłami na które się powołuję, z osobą biskupa diecezjalnego. Wreszcie przy uznaniu tego stanowiska za słuszne, biskup diecezji w której pracują sami kapłani zakonnicy nie posiadałby wogóle prezbiterium zgromadzonego wokół swej osoby, co jest nie do przyjęcia ⁵⁸.

Inne wyjście widzi z tej sytuacji V. E. Tarancon, uważając, że gdyby prezbiterium składało się tylko z kapłanów diecezjalnych, byłoby to rozwiązanie z punktu widzenia prawnego zupełnie słu-

⁵⁶ Szeroko i wnikliwie omawia tę kwestię J. Rambaldi, *Fraternitas sacramentalis et presbyterium in Decreto „Presbyterorum Ordinis”* n. 8, *Periodica de re morali canonica liturgica* n. 3 (1968) 331—350. Wnioski Autora nie są jednak pozbawione trudności.

⁵⁷ J. Rambaldi, dz. cyt., s. 347—348.

⁵⁸ J. Lécuyer, dz. cyt., s. 283.

sze i konsekwentnie oparte na instytucji inkardynacji. Wyraża jednak równocześnie wątpliwość, czy soborowa nauka o kapłaństwie godzi się z tego rodzaju ekskluzywizmem księży diecezjalnych⁵⁹.

Sobór nie zmienia zasady, że kapłani zakonni nie są inkardynowani do diecezji, ale do zakonu⁶⁰, stąd też przebywając na terenie jakiejś diecezji podlegają wprawdzie miejscowemu biskupowi, ale podlegają również i swoim władzom zakonnym⁶¹. Ponadto jako zakonnicy mają do spełnienia w Kościele, sobie właściwą, charyzmatyczną rolę⁶². „Jednakże, zachowując właściwy każdemu zakonowi charakter, winni skwapliwie przykładać się również do zewnętrznych dzieł apostołatu”⁶³. Wreszcie „kapłani zakonni, wyświęceni do zadań kapłańskich na to, by i oni byli skrzętnymi współpracownikami biskupiego stanu, mogą dzisiaj służyć większą jeszcze pomocą wobec zwiększenia się potrzeb dusz. Dlatego trzeba powiedzieć, że do pewnego stopnia rzeczywiście przynależą do kleru diecezji⁶⁴, o ile mają udział w trosce duszpasterskiej i w pełnieniu dzieł apostołatu pod władzą świętych pasterzy”⁶⁵.

Zatem kapłani zakonni o tyle należą do kleru diecezji, o ile (*quatenus*) biorą udział w pracy duszpasterskiej lub zajmują się apostołstwem. Mogą zaś podjąć tego rodzaju pracę w diecezji ilekroć biskup wezwie ich do tego „w sposób prawowity” (*legitime*)⁶⁶. Przez *legitime* — jak to wyjaśnił bp N. Jubany w Relacji do schematu dekretu *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele* — Komisja soborowa chciała zaznaczyć, że „zakonników nie można wezwać inaczej, jak za pośrednictwem prawowitych

⁵⁹ V. E. Tarancon, *El sacerdocio a la luz del Concilio Vaticano II*, Salamanca 1966, s. 102 (Cytuję za J. Rambaldi, dz. cyt., s. 344, przypis nr 43).

⁶⁰ Kan. 115 i 585.

⁶¹ Kan. 630—631, oraz Dekret *Christus Dominus*, n. 35.

⁶² Konstytucja *Lumen gentium*, n. 44; Por. P. E. Bouchet, *La hierarchie et l'apostolat des religieux*, Revue de Droit Canonique n. 2—3 (1968) 106—111.

⁶³ Dekret *Christus Dominus*, n. 33.

⁶⁴ Tekst łaciński mówi „ad clerum dioecesis”, co w polskim tłumaczeniu (Wyd. Pallottinum) mylnie oddano „do kleru diecezjalnego”. Podobnie błędnie tłumaczy ten tekst G. Concetti, dz. cyt., s. 72, oraz R. Spiazzi, *Decreto sul ministero e la vita sacerdotale*, ed. Elle Di Ci, Torino (1967) s. 245.

⁶⁵ Dekret *Christus Dominus*, n. 34. N. B. podkreślenie.

⁶⁶ Dekret *Christus Dominus*, n. 35.

przełożonych i z zachowaniem przepisów prawa”⁶⁷. Wynika stąd, że kapłan zakonny wchodzi do grona kleru diecezji (nie diecezjalnego), po otrzymaniu od biskupa misji kanonicznej, przez którą staje się oficjalnym i bezpośrednim jego współpracownikiem w wypełnianiu posługi pasterskiej przez nauczanie, uświęcanie i rządzenie⁶⁸.

Kler diecezji obejmowałby zatem zarówno kapłanów diecezjalnych (inkardynowanych lub przydzielonych diecezji), jak i zakonnych posiadających w diecezji misję kanoniczną.

Przy tego rodzaju rozwiązaniu inkardynacja, przydzielenie i misja kanoniczna decydowałyby o przynależności kapłana do prezbiterium diecezjalnego. Dla tych trzech podstaw przynależności do prezbiterium diecezji istnieje jak widać wspólny mianownik. Jest nim misja kanoniczna dzięki której u każdego kapłana, diecezjalnego i zakonnego, aktualizuje się sakramentalne uczestnictwo w świętych zadaniach biskupa, a więc w nauczaniu, uświęcaniu i pasterzowaniu⁶⁹.

Ponieważ wspólnota prezbiterium obejmuje samych tylko kapłanów, nie należą do niej ani diakoni, ani tym bardziej duchowni niższych święceń, nie wchodzi do niej ani katolicy świeccy, ani zakonnicy bez święceń prezbiteratu⁷⁰.

IV. Rada Kapłańska

Jedność kapłanów w ramach wspólnoty prezbiterium diecezjalnego musi być czymś żywym, dynamicznym, musi prowa-

⁶⁷ *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De pastorali episcoporum munere in Ecclesia*, Textus emendatus et Relationes, Typis Polyglottis Vaticanis 1964, s. 72; Por. R. Sobański, *Powierzenie parafii zakonnikom wg motu proprio „Ecclesiae Sanctae”*, *Prawo kanoniczne*, n. 1—2 (1968) 69.

⁶⁸ J. Lécuyer, dz. cyt., s. 282—283; J. Rousseau, *De relationibus iuridicis religiosorum cum sacra hierarchia recognoscendis*, *Apollinaris* n. XL (1967) 250. Por. także kan. 109 K. Pr. Kan.

⁶⁹ Misja kanoniczna nie wydaje się jednak stanowić jedyne kryterium przynależności do prezbiterium, z pominięciem inkardynacji i przydzielenia. Np. kapłan inkardynowany, gdyby został przez swego biskupa pozbawiony misji kanonicznej, nie traci, jak się wydaje, przynależności do prezbiterium. Misja kanoniczna stanowi więc kryterium przynależności do prezbiterium w tym sensie, że przez nią aktualizuje się sakramentalne uczestnictwo kapłana w świętych zadaniach biskupa (Por. M. Żurowski, *Prawne aspekty Konstytucji „Lumen Gentium”*, *Prawo kanoniczne* n. 1—2 (1967) 71).

⁷⁰ R. Masi, dz. cyt., s. 128; G. Concetti, dz. cyt., s. 72.

działanie. Strukturalnie dynamizm ten wyraża się w Radzie Kapłańskiej, będącej logicznym, teologicznie uzasadnionym i praktycznym wnioskiem soborowej nauki o prezbiterium i jego roli w diecezji⁷¹.

Stąd też dekret *O posłudze i życiu kapłanów* poucza: „Niech zatem, z racji... wspólnoty w tym samym kapłaństwie i posłudze, uważają biskupi prezbiterów za swoich braci i przyjaciół... niech troszczą się najusilniej o stałą formację swojego prezbiterium. Niech ich chętnie słuchają, owszem, niech zasięgają ich rady i rozmawiają z nimi o tym co dotyczy potrzeb pracy duszpasterskiej i dobra diecezji. By zaś to doprowadzić do skutku, niech mają radę, czyli senat kapłanów, reprezentujących prezbiterium, który dostosowany do dzisiejszych okoliczności i potrzeb, w formie i według norm prawnych do określenia, mógłby skutecznie wspierać biskupa swymi radami w rządzeniu diecezją”⁷².

W pouczeniu tym mocniej przebija się duch wspólnoty i współpracy kapłanów z biskupem niż kwestia posłuszeństwa czy zależności. Sobór nie pomija oczywiście tego ostatniego problemu, ale raczej zakłada jego właściwe zrozumienie tam, gdzie omawia sprawę wspólnego działania. Bez posłuszeństwa bowiem biskupowi odpowiedzialna rola prezbiterium w diecezji wogóle nie będzie do urzeczywistnienia⁷³.

1. Podstawy prawne

Normy wykonawcze do postanowień Soboru w sprawie Rad Kapłańskich znajdujemy w *Motu Proprio Ecclesiae sanctae*, ogłoszonym dnia 6 sierpnia 1966 r. a obowiązującym od dnia 11 października tegoż roku.

Nie są to wprawdzie normy ostateczne, zostały bowiem wydane na próbę (*ad experimentum*), do czasu opracowania nowego ustawodawstwa kościelnego, ale ten właśnie doświadczalny ich charakter domaga się by jak najszybciej wprowadzić je w życie celem uzyskania potrzebnych doświadczeń do definitywnego unormowania tej nowej instytucji prawnej.

---

⁷¹ R. Laflamme, *Le Conseil presbyteral ses fondements dans la théologie du sacrement de l'Ordre*, Laval Théologique et Philosophique n. 2 (1967) 256; S. Peltier, dz. cyt., s. 146.

⁷² Dekret *Presbyterorum ordinis*, n. 7.

⁷³ Por. J. Galot, dz. cyt., s. 1051.

W Motu Proprio *Ecclesiae sanctae* czytamy:

„§ 1. W każdej diecezji ma istnieć w sposób i w formie pozostawionej do ustalenia biskupowi Rada Kapłańska, to znaczy zespół czy senat kapłanów, reprezentujących prezbiterium, który mógłby skutecznie wspomagać biskupa swoimi radami w zarządzie diecezją. Niech biskup wysłuchuje na tej Radzie swoich kapłanów, niech ich pyta o zdanie i niech rozmawia z nimi o sprawach dotyczących potrzeb duszpasterskich i dobra diecezji.

§ 2. Na członków Rady Kapłańskiej mogą być powołani także zakonnicy, o ile biorą udział w duszpasterstwie i w wykonywaniu dzieł apostołstwa.

§ 3. Rada Kapłańska ma tylko głos doradczy.

§ 4. W czasie wakansu stolicy biskupiej Rada Kapłańska przestaje istnieć, chyba że w szczególnych okolicznościach, które winna rozpatrzyć Stolica Apostolska, zatwierdził ją wikariusz kapitulny lub administrator apostolski. Nowy zaś biskup winien sobie powołać nową Radę Kapłańską”⁷⁴.

Jak widać, prawo powszechne poza zobowiązaniem biskupa do powołania w diecezji Rady Kapłańskiej⁷⁵, podaje tylko bardzo ramowo jej strukturę, charakter i określa również ogólnie jej kadencję, resztę pozostawiając do ustalenia prawu partykularnemu.

Istotnie, oprócz przytoczonych norm prawa powszechnego, wpływ na kształtowanie się Rady Kapłańskiej mają jeszcze dwa czynniki: Konferencje Episkopatu i biskup ordynariusz.

Konferencje Episkopatu mają za zadanie koordynować działalność biskupów należących do określonej Konferencji Episkopatu. Winny tego dokonać zwłaszcza przez odpowiednie ustalenie kompetencji Rady w stosunku do innych organów doradczych istniejących na terenie diecezji na mocy prawa kodeksowego i dotychczasowych jego nowelizacji, zapewniając udział członkom tych organów w sesjach Rady, albo w jakiś inny sposób. Konferencje Episkopatu nie są jednak ściśle zobowiązane do wydania przepisów w tej sprawie bo Ustawodawca kościelny uważa taką działalność Konferencji jedynie za pożyteczną (*expedit*). Gdyby nato-

⁷⁴ I, n. 15, § 1—4: AAS 58 (1966) 766.

⁷⁵ Wskazuje na to sformułowanie normy: „In unaquaque dioecesi... habeatur Consilium Presbyterale”; Por. także: J. Denis, *L'Église diocésain à la lumière de Vatican II. Le Conseil du presbyterium et le Conseil diocésain de pastorale*, *Studia Canonica* n. 2 (1967) 183; G. Concetti, dz. cyt., s. 78; L. M. Carli, dz. cyt., s. 335—336; F. Romita, *Pastorale e diritto canonico. Consiglio Pastorale e Consiglio Presbiterale*, *Monitor Ecclesiasticus* n. 3 (1967) 506 nn.

miast Konferencja Episkopatu podjęła w tej sprawie uchwały, ograniczyłyby one kompetencję biskupa, gdyż Konferencje Episkopatu posiadają w tej sprawie upoważnienie zawarte w prawie powszechnym, a więc i uchwały podjęte w oparciu o to upoważnienie posiadają moc obowiązującą ⁷⁶.

Jakkolwiek normy prawa powszechnego dotyczące Rady Kapłańskiej są bardzo ogólne, to jednak zawierają one szereg wskazań, w jakim kierunku powinna pójść działalność normatywna biskupa, do którego należy całe szczegółowe ustawodawstwo w tej sprawie.

2. Reprezentacja prezbiterium

Rada Kapłańska ma reprezentować prezbiterium.

Opierając się ściśle na literze prawa, biskup mógłby utworzyć Radę Kapłańską, mianując wszystkich bez wyjątku jej członków ⁷⁷. Zdaniem niektórych wynika stąd, że w Radzie Kapłańskiej nie chodzi o reprezentację w sensie prawnym, (czyli Ustawodawca nie daje w tym wypadku kapłanom stanowiącym prezbiterium prawa do proporcjonalnej reprezentacji demokratycznej), ale raczej tylko o reprezentację w sensie moralnym, bowiem z natury rzeczy Rada Kapłańska winna w pewien sposób odzwierciedlać zróżnicowany skład prezbiterium ⁷⁸. Inni uważają, że Ustawodawca wskazał tu raczej na reprezentację w sensie prawnym i na konieczność powoływania członków Rady sposobem demokratycznym, co byłoby uzasadnione potrzebą wytworzenia atmosfery zaufania między biskupem a prezbiterium ⁷⁹.

Członkostwo w Radzie Kapłańskiej nie jest funkcją honorową, przydzielaną ze względu na zasługi lub takie czy inne stanowisko kapłana w diecezji. Wybór członków Rady przez całe duchowieństwo diecezji niewątpliwie pomaga w nawiązaniu skutecznego dialogu z biskupem zwłaszcza tym kapłanom, którzy pracując na najskromniejszych placówkach w diecezji mają wrażenie — nie zawsze mylne — że posiadają same tylko obowiązki, bez praw ⁸⁰.

---

⁷⁶ Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 17, § 1: AAS 58 (1966) 767; Por. Dekret *Christus Dominus*, n. 38, 4.

⁷⁷ Por. F. Romita, dz. cyt., s. 506.

⁷⁸ L. M. Carli, dz. cyt., s. 336, nota 139.

⁷⁹ G. Rossino, dz. cyt., s. 531.

⁸⁰ Idem.

Leży oczywiście w kompetencjach biskupa zapewnić sobie odpowiedni wpływ na skład osobowy Rady przez zastrzeżenie sobie nominacji pewnej ilości jej członków, jak to ma miejsce np. w stosunku do uczestników Synodu Biskupów w 15% mianowanych przez papieża ⁸¹.

Celem takiego ustawienia sprawy nie musi być konieczność chęć zapewnienia wpływów czy próba modelowania struktury Rady przez biskupa. Należy w tym widzieć raczej aspekt pozytywny, którym jest pewne zrównoważenie Rady i wciągnięcie do jej prac potrzebnych a nie zawsze dających się wyłonić w wyborach ludzi ⁸².

Proporcja członków pochodzących z wyboru i nominacji nie jest bliżej określona. Pewną wskazówkę można w tej sprawie znaleźć w pracach Soboru nad strukturą Rady. Otóż po decyzji Ojca św. pozostawiono tę sprawę do rozstrzygnięcia biskupom, zarzucając pierwotny projekt według którego tylko jedna trzecia członków Rady miała pochodzić z wyboru ⁸³.

Z kwestią reprezentatywności członków Rady łączy się ponadto sprawa uwzględnienia określonych środowisk kapłańskich wyłaniających swego przedstawiciela, oraz sprawa ilości członków Rady.

Wprawdzie każdy z wybranych czy mianowanych do Rady reprezentuje w pewnym sensie całe prezbiterium, niemniej jednak niewątpliwie lepiej i skuteczniej reprezentuje właśnie środowisko. Dlatego też właściwy podział na grupy wyborcze wydaje się być sprawą dużej wagi. Należałoby jednak uwzględnić tylko grupy liczniejsze i bardziej reprezentatywne gdyż wzięcie pod uwagę wszystkich możliwości doprowadziłoby do zbyt dużego rozszerzenia Rady i w konsekwencji do mniejszej jej operatywności. O ilości członków reprezentujących w Radzie określoną grupę winna jednak decydować liczebność tej grupy oraz jej rola w życiu diecezji ⁸⁴.

---

⁸¹ Motu Progre *Apostolica sollicitudo*, n. 10: AAS 57 (1965) 779.

⁸² P. E. Card. Léger, *Adress to Canonists*, *Studia Canonica* n. 2 (1967) 137; G. Concetti, dz. cyt., s. 79—81.

⁸³ Bp W. Wójcik, *Rada Kapłańska*, *Ateneum kapłańskie* (1968) 225.

⁸⁴ Nie wydaje się możliwe, by każda kategoria duchowieństwa diecezji mogła mieć równocześnie swego przedstawiciela w Radzie. Odmiennej grup księży jest bardzo wiele, jednak przenikają się one nawzajem, co sprawia, że liczniejsze grupy reprezentują mniejsze, np. wikariusz parafii wiejskiej może reprezentować duszpasterzy pracujących na wsi, wikariuszów jako takich, czasem duszpasterzy młodzieży, głuchoniemych itd. Trudno zgodzić się ze zdaniem G. Rossini, dz.

Zgodnie z tym co powiedziano o kapłanach zakonnych i ich przynależności do prezbiterium diecezjalnego Motu Proprio *Ecclesiae sanctae* satwia zasadę, że „na członków Rady mogą być powołani także i zakonnicy, o ile biorą udział w duszpasterstwie i w wykonywaniu dzieł apostołstwa”⁸⁵.

Fakultatywność udziału zakonników w Radzie jest tu chyba poddyktowana tym, że w zasadzie duszpasterstwo na terenie diecezji jest sprawowane przez duchowieństwo diecezjalne i mogą istnieć diecezje nie posiadające wogóle kleru zakonnego. W takiej sytuacji kapłani zakonnici nie są reprezentowani w Radzie. Takiej interpretacji tekstu *Ecclesiae sanctae* zdaje się domagać dekret *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele*, według którego kapłani zakonnici „do pewnego stopnia rzeczywiście przynależą do kleru diecezji o ile mają udział w trosce duszpasterskiej i w pełnieniu apostołatu pod władzą świętych pasterzy”⁸⁶. O ile zatem biorą udział w duszpasterstwie, należą do prezbiterium diecezjalnego i winni być reprezentowani w Radzie.

Liczba członków Rady Kapłańskiej nie jest prawnie ustalona, biskup więc może ją określić na stałe, tzn. na okres swego pasterzowania w diecezji, albo też w każdym wypadku tworzenia nowej Rady z osobna.

Można jednak wskazać na pewne kryteria pomagające w ustaleniu ilości członków Rady. Pierwsze kryterium ma charakter terytorialno-komunikacyjny, tzn. kapłani winni mieć do swoich reprezentantów łatwy dostęp, czyli członkowie Rady winni być rozsiani po całym terenie diecezji, by tym łatwiej móc utrzymać kontakt ze wszystkimi kapłanami na terenie diecezji. Nie byłoby zatem rzeczą wskazaną, by biskup, kierując się np. potrzebą nagłego zwołania Rady, polecił wybrać jej członków spośród kapłanów miasta biskupiego. Liczba członków Rady będzie więc w pewnej mierze zależna od wielkości diecezji, ilości pracujących w niej kapłanów, możliwości łatwego dojazdu itp.

W przeciwieństwie do tego kryterium, postulującego raczej szeroki skład Rady, drugie kryterium wypływa z konieczności sprawnego działania Rady: liczba członków Rady winna być tak ograni-

---

cyt., s. 530, że: „se vi fosse una categoria di sacerdoti non rappresentanti, ciò creerebbe la sfiducia nel Consiglio Presbiterale e una resistenza anche solo passiva al suo funzionamento”.

⁸⁵ Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 15, § 2: AAS 58 (1966) 766.

⁸⁶ Dekret *Christus Dominus*, n. 34.

czona, by jej zwołanie i wysłuchanie nie nastęrczało większych trudności.

3. Stosunek do innych organów diecezjalnych

Ponieważ dokumenty soborowe nazywają Radę Kapłańską senatem biskupa, nasuwa się pytanie jaka jest rola nowego diecezjalnego organu doradczego i jaki jego stosunek do innych, istniejących już w diecezji podobnych organów, zwłaszcza zaś do Kapituły katedralnej i Konsultorów diecezjalnych, które to instytucje w prawie kodeksowym również stanowią radę i senat biskupa⁸⁷.

Odpowiedź na to pytanie znajdujemy najpierw w dekrete *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele*, który mówi: „Instytucje te, zwłaszcza Kapitułę katedralną należy w miarę potrzeby poddać reorganizacji przystosowanej do dzisiejszych wymagań”⁸⁸.

Natomiast Motu Proprio *Ecclesiae sanctae* zastrzega: „Tymczasem jednak rady biskupie istniejące na mocy obecnego prawa, tj. Kapituła katedralna i zgromadzenie Konsultorów lub inne tego rodzaju o ileby istniały, dokąd nie zostaną zreformowane, zachowują swe zadania i swą kompetencję”⁸⁹.

W oficjalnej Relacji Komisji soborowej czytamy, że w powołaniu do życia Rady Kapłańskiej „nie chodzi o ustanowienie nowego organu diecezjalnego, lecz o udoskonalenie tego który nazywa się senatem i radą biskupa i który w prawie już istnieje”⁹⁰. Idąc po tej linii niektórzy uważają, że Kapituła katedralna będzie mogła w przyszłości spełniać w diecezji rolę Rady Kapłańskiej wyższego stopnia o mniejszej ilości członków, posiadającej w pewnych ważniejszych wypadkach głos decydujący⁹¹. Inni natomiast utrzymują,

---

⁸⁷ Kan. 391, 423—428.

⁸⁸ Dekret *Christus Dominus*, n. 27; Por. także Dekret *Presbyterorum ordinis*, n. 7, nota 41.

⁸⁹ Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 17, § 2: AAS 58 (1966) 767.

⁹⁰ *Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum Secundum, Schema Decreti De ministerio et vita presbyterorum*, Textus recognitus et Relationes, Typis Polyglottis Vaticanis 1965, s. 54, nota H; Por. L. M. Carli, dz. cyt., s. 336, nota 139; F. Romita, dz. cyt., s. 506.

⁹¹ Miguelez Dominguez — A. Moran — M. Cabrerós de Anta, *Derecho Canónico Posconciliar, Suplemento ad Código de Derecho Canónico bilingüe de la Biblioteca de Autores Christianos*, Madrid 1967, s. 105—106.

że w przyszłości Rada Kapłańska może przejąć na siebie dotychczasowe funkcje Kapituły katedralnej, z wyjątkiem jej troski o kult liturgiczny w katedrze ⁹².

Za słuszością tych ostatnich przypuszczeń zdaje się przemawiać nowelizacja przepisów dotyczących uprawnień Kapituł katedralnych, przeprowadzona w ostatnich latach.

I tak, przy alienacji majątku kościelnego, zgoda Kapituły nie jest już wymagana z takim rygorem jak w Kodeksie Prawa Kanonicznego ⁹³ w związku z uprawnieniami biskupa wynikającymi z Motu Proprio *Pastorale munus* ⁹⁴.

Prawa Kapituły sede vacante pozostają wprawdzie w mocy, najważniejsze jednak z nich, a mianowicie wybór wikariusza kapitulnego ⁹⁵ nie posiada już dotychczasowego wpływu na rządy diecezji, gdyż biskupi pomocniczy i wikariusz biskupi (o ile jest biskupem), zachowują sede vacante te uprawnienia, które im z prawa przysługiwały sede plena. Ponadto jest wolą Soboru, by na stanowisko wikariusza kapitulnego powoływać biskupa pomocniczego, tam zaś gdzie jest ich więcej, jednego z nich ⁹⁶.

Już dziś nie brak jednak opinii, że uprawnienia Kapituły katedralnej sede vacante, może z powodzeniem przejąć na siebie w przyszłości Rada Kapłańska ⁹⁷.

W wypadkach w których Kodeks wymagał od biskupa zasięgnięcia rady Kapituły ⁹⁸ nic wprawdzie nie stoi na przeszkodzie by jej zasięgał nadal, ale też nic nie przeszkadza, by w tej samej sprawie nie mógł zasięgnąć opinii Rady Kapłańskiej.

- Co więcej, Ustawodawca kościelny określa wypadki w których biskup winien radzić się Kapituły i Rady Kapłańskiej, względnie samej już tylko Rady Kapłańskiej z pominięciem Kapituły. Mia-

⁹² J. Denis, dz. cyt., s. 182; T. G. Barberena, dz. cyt., s. 29; J. Pascher, dz. cyt., s. 33; Bp W. Wójcik, *Udział kapłanów...*, s. 221; Bp A. Wronka, dz. cyt., s. 218; G. Rossino, dz. cyt., s. 532; L. M. Carli, dz. cyt., s. 334.

⁹³ Kan. 1532, § 2—3.

⁹⁴ Motu Proprio *Pastorale munus*, n. 32; AAS 56 (1964) 10; Por. F. Romita, *Facultates et privilegia a S. P. Paulo VI Episcopis concessa Lit. Ap. „Pastorale munus”*, Romae, ed. Desclée, s. 69; Innego zdania są w tej sprawie: B. Belluco, *Novissimae Ordinariorum locorum facultates*, Romae 1964, s. 171, oraz M. Miguez Domínguez — A. Moran — M. Cabrereros de Anta, dz. cyt., s. 30.

⁹⁵ Kan. 429, § 3.

⁹⁶ Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 13, § 3; AAS 58 (1966) 764.

⁹⁷ L. M. Carli, dz. cyt., s. 334.

⁹⁸ Kan. 386; 388; 394, § 1 i 3; 400, § 1; 403; 406; 454; 895; 1234, § 1; 1292; 1359, §2; 1428, § 1; 1520, § 1; 2292.

nowicie: ma zasięgnąć rady obydwu instytucji przy odłączaniu parafii od Kapituły katedralnej lub kolegiackiej które były z nią związane pleno iure, na przyszłość bowiem takie połączenie nie jest prawnie dopuszczalne⁹⁹, natomiast samej Rady Kapłańskiej ma wysłuchać przy erygowaniu, znoszeniu lub jakiegokolwiek zmianie charakteru parafii¹⁰⁰, oraz przy układaniu norm sprawiedliwego podziału dóbr kościelnych, także beneficjalnych w diecezji, do czasu uregulowania tych spraw przez Komisję Rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego¹⁰¹.

Stosunek Rady Kapłańskiej do grona Konsultorów diecezjalnych układa się na tej samej zasadzie co i stosunek do Kapituły. Konsultorzy diecezjalni bowiem spełniają w diecezji tę samą rolę co Kapituła katedralna tam, gdzie diecezje nie posiadają Kapituł¹⁰².

Innym organem doradczym którego kompetencje mogłyby kolidować z zadaniami Rady Kapłańskiej jest Rada Duszpasterska, której istnienie w diecezji zaleca dekret *O pasterskich zadaniach biskupów w Kościele*¹⁰³, oraz Motu Proprio *Ecclesiae sanctae* w którym czytamy: „Do zadań Rady Duszpasterskiej należy śledzenie i dokładne badanie wszystkiego co dotyczy prac duszpasterskich oraz wyciąganie z tego praktycznych wniosków, by potęgować zgodność życia i postępowania Ludu Bożego z Ewangelią”¹⁰⁴.

Wydaje się zatem, że Rada Duszpasterska winna mieć charakter fachowego organu dającego biskupowi projekty rozwiązań i akcji duszpasterskich, Rada Kapłańska natomiast, obok wyrażenia swej opinii na temat tych rozwiązań, mogłaby być czynnikiem przenoszącym podjęte przez biskupa w tych sprawach decyzje, na teren diecezji przez przygotowanie dla biskupa odpowiednich zarządzeń i instrukcji dla duszpasterzy, oraz zachętę do ich wykonania¹⁰⁵.

Podobne zadania w sobie właściwych dziedzinach posiadają: Diecezjalna Komisja Liturgiczna¹⁰⁶, Diecezjalna Komisja Muzyki i Sztuki Sakralnej¹⁰⁷, Diecezjalny Sekretariat dla Spraw Ekume-

⁹⁹ Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 21, § 2: AAS 58 (1966) 769.

¹⁰⁰ Ibidem, I, n. 21, § 3: AAS 58 (1966) 769.

¹⁰¹ Ibidem, I, n. 8: AAS 58 (1966) 762.

¹⁰² Kan. 423 i 427.

¹⁰³ Dekret *Christus Dominus*, n. 27.

¹⁰⁴ I, n. 16, § 1: AAS 58 (1966) 766.

¹⁰⁵ Por. F. Romita, *Pastorale e diritto*, s. 507; R. Spiazzi, dz. cyt., s. 240; J. Denis, dz. cyt., s. 187.

¹⁰⁶ Konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, n. 45.

¹⁰⁷ Ibidem, n. 46.

nicznych ¹⁰⁸, Rada Administracyjna ¹⁰⁹ i inne tym podobne organy doradcze biskupa w diecezji.

Stosunek Rady Kapłańskiej do Kurii diecezjalnej nie nastęrcza z prawnego punktu widzenia poważniejszych trudności. Kuria jest bowiem tylko organem wykonawczym biskupa i poza wikariuszem generalnym i wikariuszem biskupim, inne tworzące ją osoby pełnią funkcje czysto techniczne, tj. sporządzają akta i strzegą archiwum, co jest zadaniem kanclerza i notariuszy ¹¹⁰ lub pełnią ściśle określone funkcje kontrolne i doradcze, jak to ma miejsce w wypadku egzaminatorów synodalnych ¹¹¹.

Ponieważ także i Kuria współpracuje w jakiś sposób z biskupem w zarządzie diecezją, Sobór przestrzega, by strzegła się jurydyzmu: „kapłani i świeccy przynależni do Kurii diecezjalnej, winni zdawać sobie z tego sprawę, że pomagają w pasterskiej posłudze biskupa. Kurię diecezjalną trzeba tak zorganizować by była podatnym narzędziem dla biskupa nie tylko w zarządzie diecezją, lecz również w wykonywaniu dzieł apostołatu” ¹¹². Innymi słowy Kuria — stróż prawa, musi ustąpić miejsca Kurii o nastawieniu duszpasterskim ¹¹³.

Także i Synod diecezjalny jest organem doradczym biskupa, w przeciwieństwie jednak do Rady Kapłańskiej nie ma on charakteru organu stałego, ma bliżej określony skład osobywy i wyrażne nastawienie do ustawodawstwa ¹¹⁴. Sobór nie określa bliżej stosunku Rady Kapłańskiej do tej instytucji; wydaje się jednak że możnaby do Rady Kapłańskiej zastosować, w ramach raz ustalonych jej kompetencji to, co *Motu Proprio Ecclesiae sanctae* mówi o Radzie Duszpasterskiej na terenach misyjnych, a mianowicie, że ma się one „zająć... przygotowaniem Synodu diecezjalnego i dbać o wykonanie statutów Synodu” ¹¹⁵.

¹⁰⁸ *Directorium ad ea quae a Concilio Vaticano II de re oecumenica promulgata sunt exsequenda*, n. 3, AAS 59 (1967) 575.

¹⁰⁹ Kan. 1520, § 1.

¹¹⁰ Kan. 372—384.

¹¹¹ Kan. 385—390.

¹¹² Dekret *Christus Dominus*, s. 27.

¹¹³ G. T. Barberena, dz. cyt., s. 30; Bp A. Wronka, dz. cyt., s. 218.

¹¹⁴ Por. kan. 356—362.

¹¹⁵ *Motu Proprio Ecclesiae sanctae*, III, n. 20: AAS 58 (1966) 787.

4. Kompetencja

Trudno na podstawie tekstów soborowych ściśle ustalić zadania Rady Kapłańskiej. Będzie to zależne albo od Konferencji Episkopatu o ile uzna za stosowne ustalić ogólne normy koordynujące działalność wszystkich ważniejszych organów doradczych biskupa na podległym sobie terytorium¹¹⁶, albo też będzie to musiał zrobić biskup, jasno precyzując kompetencję Rady.

Wydaje się, że Rada może zabierać głos we wszystkich sprawach duszpasterskich i dotyczących dobra diecezji. Poza sprawami sądowymi, wszystkie inne jak: prawodawstwo diecezjalne, sprawy administracyjne i personalne, mogą z woli biskupa stać się przedmiotem jej obrad¹¹⁷.

Tak czy inaczej ustalona kompetencja Rady pozwala jej działać, przynajmniej w obecnym ustawodawstwie, tylko w ramach głosu doradczego¹¹⁸. Postulaty przekształcenia kompetencji Rady i przyznania jej głosu decydującego, chociażby w sprawach wymagających osądu fachowego, technicznego¹¹⁹, muszą się liczyć z myślą Soboru, który powołał do istnienia Rady Kapłańskiej nie w celu ograniczenia władzy biskupa, ale dla współpracy z nim¹²⁰. Stąd też, ze względu na wyraźne stanowiska prawa powszechnego, ustalającego że Rada Kapłańska ma tylko głos doradczy, biskup nie mógłby jej przyznać głosu stanowczego.

Rada Kapłańska ma „skutecznie wspomagać biskupa radami w zarządzie diecezją”. By to zadanie Rada mogła spełnić, wydaje się konieczne by jej członkowie mieli nie tylko łatwy dostęp do biskupa, ale także by mieli łatwy wgląd w sprawy diecezji. Muszą więc cieszyć się pełnym zaufaniem zarówno biskupa jak i prezbiterium¹²¹.

Czynnikiem zewnętrznym umożliwiającym skuteczną radę jest niewątpliwie systematyczne zbieranie się Rady Kapłańskiej. Trudno byłoby podać regułę jak często winna się zbierać Rada jest to

¹¹⁶ Ibidem, I, n. 17, § 1: AAS 58 (1966) 767; Por. L. M. Carli, dz. cyt., s. 338; G. Rossino, dz. cyt., s. 534.

¹¹⁷ Por. Bp W. Wójcik, *Rada Kapłańska*, s. 231; Por. także: *Enquête sur le Conseil presbyteral dans les diocèses de France*, w: biuletynie wydawanym przez Secrétariat Général de l'Episcopat, Note 20/67 — Décembre 1967, s. 9—10; J. Denis, dz. cyt., s. 184.

¹¹⁸ *Motu Proprio Ecclesiae sanctae*, I, n. 15, § 3: AAS 58 (1966) 766.

¹¹⁹ G. Rossino, dz. cyt., s. 534.

¹²⁰ R. Masi, dz. cyt., s. 129.

¹²¹ J. Denis, dz. cyt., s. 181; G. Concetti, dz. cyt., s. 78—79.

przecież zależne od wielu okoliczności lokalnych każdej diecezji. Zebranie Rady może się odbyć zawsze na żądanie biskupa gdy uzna to za potrzebne, wydaje się jednak rzeczą słuszniejszą ustalić z góry, w statucie Rady, jak często ma się ona zbierać.

5. Kadencja

W sprawie kadencji Rady istnieje tylko jedna zasada prawna, a mianowicie że Rada Kapłańska przestaje istnieć z chwilą śmierci biskupa¹²². Oczywiście sama Rada jako taka będzie przez biskupa powoływana raz, wymaga ona bowiem pewnej trwałości¹²³, jeśli jednak chodzi o jej członków, byłaby wskazana pewna rotacja wszystkich, albo przynajmniej pewnej ich liczby. Zapewniłoby to dopływ do Rady nowych ludzi i nowych idei, zapobiegłoby rutynie, przyzwyczajeniu się do radzenia¹²⁴. Wzór pod tym względem można czerpać od samego papieża, który tego rodzaju relacją objął w Kurii rzymskiej nawet najwyższe urzędy prefektów Kongregacji¹²⁵, a także członków Synodu Biskupów poleca wybierać z posiedzenia na posiedzenie, jedynie tylko przewodniczącym Konferencji Episkopatu zapewniając stały udział w zebraniach nadzwyczajnych Synodu¹²⁶.

Za zupełnie wyjątkową należy uznać sytuację, w której po śmierci biskupa, lub po przeniesieniu go na inną stolicę biskupią zatwierdzi dotychczasową Radę Kapłańską wikariusz kapitulny lub administrator apostolski. Nadzwyczajny charakter takiej sytuacji wynika z konieczności interwencji Stolicy Apostolskiej, która w każdym tego rodzaju wypadku musi rozpatrywać okoliczności zatwierdzenia Rady i przynajmniej milcząco musi na to wyrazić swą zgodę¹²⁷.

Zakończenie

Oprócz wskazanych problemów związanych z prezbiterium i Radą Kapłańską, istnieje jeszcze cały szereg innych zagadnień szczegółowych, które muszą znaleźć swój wyraz w statutach czy regu-

¹²² Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 15, § 4: AAS (1966) 766.

¹²³ J. Denis, dz. cyt., s. 184.

¹²⁴ G. Concetti, dz. cyt., s. 81.

¹²⁵ Konstytucja Apost. *Regimini Ecclesiae universae*, I, n. 2, § 5: AAS 59 (1967) 891.

¹²⁶ Motu Proprio *Apostolica sollicitudo*, n. 6 i 11: AAS 57 (1965) 777—778.

¹²⁷ Motu Proprio *Ecclesiae sanctae*, I, n. 15, § 4: AAS 58 (1966) 766.

laminach Rady. Doświadczalny charakter Rady Kapłańskiej w obecnym ustawodawstwie pozwala na szukanie możliwie najlepszych rozwiązań, zgodnie z potrzebami podyktowanymi dobrem każdej z osobna diecezji. Stąd tak bardzo szerokie uprawnienia biskupa w modelowaniu własnej Rady; uprawnienia te nie koniecznie muszą ustąpić w przyszłości miejsca normom prawa powszechnego w tej sprawie. Będzie to w dużej mierze zależne od tego, czy uprawnienia te zdadzą w praktyce egzamin. Gdyby się bowiem okazało, że pozostawienie większej swobody władzom lokalnym w tej sprawie czyni Radę Kapłańską instytucją naprawdę żywotną i potrzebną, różnorodność zaś jej drugorzędnych form nie powoduje nieładu i zamieszania, uprawnienia biskupów w stosunku do Rad Kapłańskich mogłyby przejść do nowego kodeksu jako ich stałe uprawnienie.

RÉSUMÉ

Le Conseil Presbytéral, résultat d'un renouveau conciliaire du presbytérium

Le concept de presbytérium, connu déjà dans l'antiquité païenne et juive, est devenu propre au christianisme, au sens lui spécial, en particulier grâce à Ignace d'Antioche. Son existence ainsi que le caractère collégial sont confirmés par les plusieurs écrivains ecclésiastiques des premiers siècles.

Le presbytérium est appelé par l'enseignement du Concile Vatican II, s'appuyant à ce sujet sur la tradition chrétienne primitive, une communauté des prêtres autour de l'évêque et avec lui même, basée sur la loi divine et ecclésiastique, qui a pour but de réaliser, d'une manière plus parfaite et organisée la mission sacerdotale dans le monde.

Au presbytérium prennent part les prêtres du diocèse, c'est — a — dire incardinés ou lui attachés, qui jouissent d'une mission canonique de l'évêque.

Le Conseil Presbytéral constitue une conséquence logique ainsi que pratique de l'enseignement conciliaire sur le presbytérium. L'auteur traite ici successivement les sujets suivants: normes juridiques sur lesquelles repose cette nouvelle institution du Droit canonique, caractère représentatif du Conseil Presbytéral par rapport au presbytérium, relations juridiques du Conseil Presbytéral avec d'autres organes consultatifs diocésains, compétence et cadence du Conseil Presbytéral.